

SITUAȚII DE ÎNVĂȚARE ÎN ECHIPĂ

Oxana SCUTELNIC

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

The positive climate of the differentiated education motivates and provides success for all factors involved in education. Work in groups conducts to efficiency of results, educational activity and strengthens the saved up knowledge.

Introducere

Pentru valorificarea potențialului de dezvoltare a fiecărui student în parte e necesară o nouă abordare a procesului de învățământ care țină cont de particularitățile lui. Instruirea diferențiată este modul de instruire care răspunde cel mai bine nevoilor studenților. Profesorul poate diferenția conținuturile, adică ceea ce ar trebui să știe studenții, să înțeleagă, să fie în stare a face un rezumat al învățării. Totodată, se pot diferenția procesele, adică acele activități, destinate a ajuta studenții să înțeleagă sau să „posede” conținutul. Modalitățile în care studentul demonstrează sau extinde ceea ce a ajuns să cunoască și să fie capabil a face pot îmbrăca, de asemenea, forme diferite.

Strategie de diferențiere – o totalitate de metode și procedee integrate într-o structură operațională, angajate în realizarea diferențiată a unui proces educațional [1].

Instruirea diferențiată se efectuează în acord cu disponibilitățile studenților, cu interesele lor și cu profilul lor de învățare printr-o gamă de strategii manageriale educaționale cum ar fi: instruirea în echipe, studiul individual.

Situația de învățare este definibilă atât prin condiții interne (mecanisme de învățare, motive, interese, aptitudini generale și specifice), cât și prin condiții externe (combinații de metode, materiale, mijloace de învățământ, strategii didactice etc.) [2].

Organizarea echipelor

O asemenea organizare a procesului de învățământ se sprijină pe următoarele principii:

a) respectarea particularităților studenților (abilități, interese, relații interpersonale, temperament, imagine de sine etc.);

b) construirea unor sarcini de învățare diferențiată care să faciliteze succesul;

c) dezvoltarea competențelor sociale care influențează atât învățarea universitară, cât și învățarea socială și imaginea de sine. Chiar dacă din punct de vedere al vârstei vorbim de echipe omogene, practic omogenitatea este imposibilă, deoarece fiecare student constituie o individualitate [1].

Echipele de învățare prin cooperare nu reprezintă scopuri în sine, ci mijloace pentru atingerea obiectivelor.

Învățarea prin cooperare reprezintă utilizarea în instruire a lucrului în echipă, astfel încât, lucrând împreună, fiecare participant reușește să-și îmbunătățească propriile rezultate simultan cu îmbunătățirea rezultatelor celorlalți participanți ("actori") [2].

Învățarea prin cooperare este:

- achiziția individuală de informații obținute prin efortul echipei;
- interdependența pozitivă, astfel încât participanții sunt convinși că reușesc numai în cazul reușitei fiecăruia;
- modalitate de înțelegere mai bună a materialului prin explicarea lui altor membri ai echipei;
- dezvoltarea deprinderilor interpersonale necesare ulterior în viață;
- dezvoltarea capacităților de analiză a dinamicii muncii în echipă;
- un mod dovedit de îmbunătățire a activității individuale prin implicarea directă în timpul orelor de studiu [3].

Fiecare student învață mai bine în echipă decât ar învăța de unul singur. Profesorul trebuie să ia în considerație nivelul de cunoștințe și deprinderi, motivația pentru învățare, competențele sociale ale studenților, gândindu-se și la studenți ca resursă pentru ceilalți.

Gruparea studenților se face în modul următor:

- a) la întâmplare;
- b) în baza stilului de învățare;
- c) în baza diferitelor inteligențe;
- d) în baza asimetriei emisferelor creierului;
- e) formarea echipelor de către cadrul didactic;
- f) gruparea autonomă după interese etc.

Din perspectiva educației, gruparea studenților este o probă de măiestrie și profesionalism didactic. E necesar a respecta principiile incluziunii și a asigura egalitatea de șanse în învățare.

Mărimea echipelor depinde de obiectivele lecției, conținuturile de învățare, experiența de lucru în echipă, materialele și echipamentele disponibile, timpul alocat activității respective etc. Totuși, este important ca în echipă să nu fie incluși mai mult de 4-5 studenți. Gruparea se realizează după un criteriu (de exemplu, gradul de dezvoltare a diferitelor inteligențe).

Drept tipuri de activități pentru echipă servesc: studierea modulelor la disciplina *Sisteme de operare*, și anume, pentru sistemul de operare Linux, care constă din expunerea părții teoretice, exemple, întrebări și exerciții. La finisare fiecare echipă realizează un proiect, iar prezentarea lui se face diferențiat în dependență de tipul inteligenței dominante în echipă.

Gruparea studenților în baza inteligențelor multiple

Conform teoriei lui Gardner privind inteligențele multiple, o inteligență este un mod de a rezolva probleme și de a dezvolta produse considerate ca valori cel puțin ale unei culturi; o inteligență este o promisiune de potențial biopsihologic. Creativitatea reprezintă nivelul superior de manifestare a tuturor inteligențelor. Gardner a identificat 8 tipuri de inteligență: inteligența lingvistică, inteligența logico-matematică, inteligența muzical-ritmică, inteligența spațial-vizuală, inteligența naturalistă, inteligența kinestezic-corporală, inteligența interpersonală, inteligența intrapersonală [4].

Prin urmare, nu există activitate posibil a fi realizată punând în funcție un singur tip de inteligență sau de persoane cu un singur tip de inteligență dezvoltată. Nu se poate diagnostica în mod categoric prezența sau absența unei inteligențe.

În activitatea desfășurată cu studenții anului doi de la facultățile Tehnică, Fizică, Matematică și Informatică (grupele IP 22, IS 22, MI 22, FI 22) s-a pornit de la premisa că instruirea diferențiată răspunde cel mai bine nevoilor de învățare ale studentului. De ce? Deoarece grupele cuprind studenți cu nevoi diferite de învățare, interese diferite și stiluri de învățare deosebite.

Determinarea tipurilor de inteligențe dominante poate fi făcută cu ajutorul chestionarului de determinare a inteligențelor multiple (care constă din 60 de afirmații ce se realizează în aproximativ 10 minute) (fig. 1).

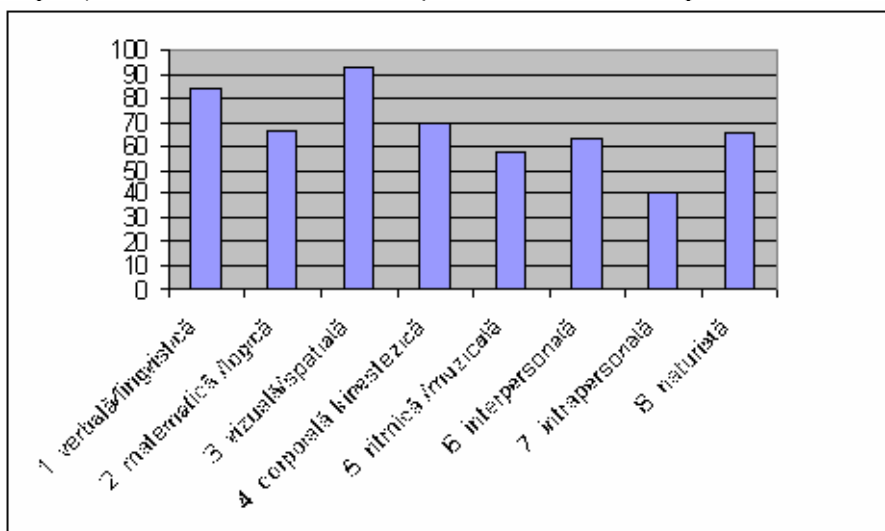

Fig.1. Rezultatele răspunsurilor la chestionarul inteligențelor multiple

Exemple de instruire diferențiată

Experimentul pedagogic a fost realizat cu studenții grupei IP 22 specialitatea *Informatica*, profilul pedagogic (39 de studenți). El a constat în realizarea unor „proiecte de echipă”, propuse studenților la disciplina *Sisteme de operare* la orele de laborator, unde se studiază sistemul de operare Linux. În acest scop s-au format echipe a câte 4-5 studenți. Echipele au fost eterogene din punct de vedere al tipului de inteligență. S-au valorificat înclinațiile studenților, organizându-le activitatea într-un mod cât mai agreabil. Sarcinile propuse au fost aceleași, însă prezentarea rezultatelor a fost diferențiată.

Apare necesitatea ca studenții să exploreze conținuturile învățării, respectiv, să comunice rezultatele în propriul „cod de simbolizare”, crearea contextelor (situațiilor) de învățare-evaluare adecvate. Școala, susține H.Gardner, trebuie să încurajeze studenții în rezolvarea problemelor contextualizate, de tipul celor cu care se vor confrunta în activitatea profesională pentru a stimula combinațiile unice de inteligențe ale fiecărei persoane [4].

În tabelul 1 este prezentată o modalitate (orientativă) de repartizare a dominanțelor profilului intelectual în diverse situații de evaluare, depinzând de modul de formulare și de asamblare în teste a sarcinilor de evaluare.

Tabelul 1

Situația de evaluare	Profilul intelectual (combinații specifice de inteligențe)
Lucrări scrise	Logico-matematic, verbal-lingvistic
Tehnici de laborator	Logico-matematic, corporal-kinestezic
Grupuri de cooperare	Verbal-lingvistic, interpersonal
Referate științifice	Logico-matematic, interpersonal
Fizica aplicată	Spațial-vizual, naturalist
Practica la calculator	Logico-matematic, spațial-vizual

Sisteme de operare este o disciplină la care studenții însușesc conținuturile și își formează abilitățile, apelând la mai multe tipuri de inteligență. În baza prelucrării testelor s-au dovedit a fi predominante inteligențele: logico-matematică, vizual-spațială, verbal-lingvistică.

Deoarece există o legătură strânsă între tipurile de inteligență pe care le are persoana și stilurile de a învăța, s-au observat următoarele moduri de realizare a proiectului. Unii studenți au rezolvat singuri ceea ce aveau de făcut. O altă parte dintre ei a ajuns la o concluzie după ce au discutat asupra temelor. Alți studenți au făcut mai multe încercări după care au finalizat lucrul. Un alt exemplu: doi studenți au sarcina să identifice ideile principale din partea teoretică a modulului. Unul dintre ei va porni de la separarea textului în fragmente și extragerea ideilor principale. Altul procedează invers: enunță ideea generală a textului, apoi exprimă ideile principale în ordinea desfășurării faptelor, ajungând până la a delimita fragmentele în funcție de idei. Este interesant de observat câți studenți preferă prima sau a doua modalitate și a se convinge că stilurile de învățare diferă.

Rezultatele au fost deosebite și interesante, deoarece studenții au putut comunica spontan, și-au împărțit singuri sarcinile și s-au ajutat unii pe alții când a fost nevoie. Proiectele studenților au fost foarte atrăgătoare datorită diversității modurilor de prezentare.

Prezentarea studenților din echipa cu inteligență spațială a fost realizată cu ajutorul prezentării PowerPoint, ce conținea o diversitate de scheme, imagini a comenzilor realizate. Studenții cu inteligență lingvistică au avut drept sarcină argumentarea rezultatelor căpătate. Prezentarea studenților din grupul cu inteligența logico-matematică era realizată cu ajutorul calculatorului.

Investigația în echipă

Învățarea poate dura câteva zile. Echipele pregătesc o prezentare care va fi făcută în fața întregii grupe. Membrii echipei decid care sunt rezultatele cele mai importante ale investigației lor. Prezentările trebuie să fie active și interesante și trebuie să-i implice pe toți membrii echipelor. Ele pot consta în explicații, reprezentări grafice etc. Această tehnică este tot o activitate în care partenerii formulează întâi răspunsuri individuale, apoi le comunică partenerului, îl ascultă pe acesta și, în final, formulează împreună cu partenerul un răspuns sau o perspectivă nouă în urma discuțiilor. Metoda este foarte răspândită și poate avea multiple utilizări,

îndemnându-i pe studenți să facă un efort de gândire. Încurajând discuțiile scurte, concentrate asupra unei sarcini, deci, cu un anumit scop, aceste tehnici de învățare prin cooperare îi obișnuiesc pe studenți cu relația de colaborare. Pe măsură ce studenții ajung să lucreze în echipe pentru a rezolva sarcini mai complexe, aceste structuri pot fi folosite pentru a facilita interacțiunea în cadrul grupului. Echipele își fac prezentările și discută produsul.

La sfârșitul modului s-a realizat un mic chestionar care a determinat atitudinea studenților față de modul de prezentare a proiectului. În figura 2 se observă rezultatele chestionarului.

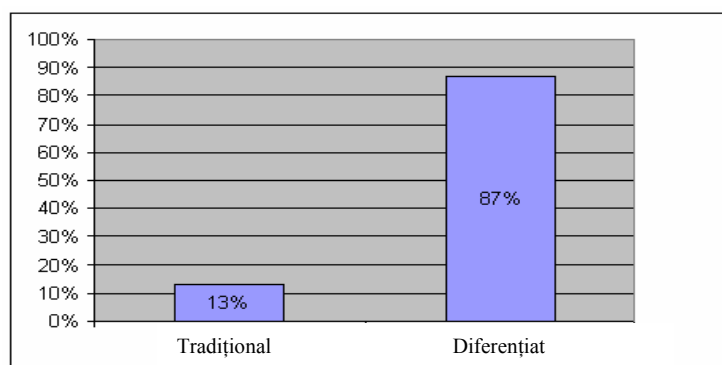

Fig.2. Rezultatele chestionarului studenților față de modul de prezentare

Lucrul în echipă poate conduce la eficientizarea rezultatelor activității educaționale în cazuri precum învățarea prin diagnosticare (bazată pe diagnosticarea soluției altui student, favorizează acumularea unor cunoștințe profunde), învățarea prin discuții deschise care stimulează capacitățile de gândire prin interacțiune.

Concluzii

Beneficiile instruirii diferențiate sunt numeroase pentru studenți, cât și pentru profesori. Avantajele pentru studenți sunt multiple, de exemplu: valorificarea și dezvoltarea diferențelor individuale, îmbunătățirea clară a rezultatelor, a gândirii, a rezolvării de probleme și a volumului de cunoștințe, încrederea sporită în capacitatea de a învăța folosind inteligențe multiple, acces egal la învățatură pentru toți studenții, înțelegerea diferențelor de învățare în schimbul incapacității de învățare, dezvoltarea personală și socială ca parte a curriculumului.

Într-o grupă diferențiată se dezvoltă mai degrabă înțelegerea decât memorizarea și redarea unor cunoștințe, având loc o evaluare permanentă a nivelului de disponibilitate și a nivelului de dezvoltare la care se gândește studentul. Studenții sunt exploratori activi, iar profesorul este ghidul sau facilitatorul învățării. Climatul pozitiv al instruirii diferențiate motivează și asigură succesul tuturor factorilor implicați în educație. Strategiile instructive se extind și se îmbunătățesc. Instruirea diferențiată dă un sens nou profesionalismului.

Referințe:

1. Tomlinson C. Leadership for Differentiating School and Classrooms. Association for Supervision and Curriculum Development, 2000.
2. Johnson D.W., Johnson R.T., Holubec E.J. Circles of learning: Cooperation in the classroom (4th ed.). Edina: MN: Interaction Books, 1993.
3. Niculescu C. Medii pentru instruire prin colaborare la distanță // Revista Informatica Economică. - 2001. - Nr.3(19).
4. Gardner H. Les intelligences multiples. - Paris: Éditions Retz, 1996.

Prezentat la 23.12.2008